

HOOFDSTUK III

Boodschappen doen en theedrinken

Toen Truusje de volgende morgen aan 't ontbijt kwam, was ze verrukt toen ze een ei bij haar bordje zag staan.

„Is dat voor mij, Gromoe?” vroeg ze half ongelovig.

„Ja zeker, liefje, hou je wel van 'n eitje?”

Truusje knikte. „Ik krijg wel 's 'n heel enkel een heel, maar dat is dan bij 't eten. Thuis hebben we nooit een ei bij 't ontbijt!”

„Niet?” vroeg grootvader, „wat heb je dan, een stukje koek of kaas misschien?” Hij vroeg 't niet uit nieuwsgierigheid, maar alleen om belangstelling te tonen en haar te horen praten.

„We hebben nooit koek of kaas, behalve wanneer vader werk heeft en dan krijgt vader een krentebroodje. Moeder en ik krijgen er soms ook een. Maar meestal heeft vader geen werk en dan eten we alleen maar brood.”

Truida werd bleek, en Jan steunde. Truusje keek dadelijk vol medelijden tot hem op. „Hebt u u pijn gedaan, grova, hebt u op uw tong gebeten?” vroeg ze ernstig, weinig vermoedende, dat het haar eigen woorden waren, die hem pijn hadden gedaan.

Truida schoof haar bord een eindje van zich af en staarde voor zich uit met bekommerde ogen. „'t Lijkt haast slecht om te eten — terwijl er anderen zijn — en dan nog wel van je eigen bloed — die — die honger lijden!”

„Kom onzin,” zei Jan boos, „'t is dwaas om zó te spreken. We moeten aan ons zelf denken en aan 't kind, en 't is onze plicht om te eten en te drinken en verstandig te zijn, of we er zin in hebben of niet.” Hij sprak op boze toon, omdat hij voelde dat als hij op een andere manier sprak, Truida in tranen zou uitbarsten.

Gelukkig bezorgde Truusje de nodige afleiding. „M'n roos is bijna uit, grova,” kondigde ze vol trots aan, „'t rood komt er al door. Ik denk, dat ie na 't ontbijt wel uit is. Gaat u mee naar boven kijken?”

En waarlijk toen 't ontbijt was afgelopen, nam ze zijn hand in de hare, ging met hem naar boven en de kamer binnen, die hij zo lang vermeden had.

„Ik denk, dat ze pas morgen helemaal uit zal zijn,” besliste grova, maar Truusje kon niet laten te denken, dat hij zich vergiste en klom dien dag telkens de trap op,

om te kijken of haar roos al uit was, en toen gromoe haar 's avonds uitkleedde, was ze al maar bang, dat de roos zou uitkomen, terwijl ze sliep. „Ik vind 't een erge luie roos,” zei ze, „hij moest nu toch uit zijn.”

Maar toen de roos werkelijk in volle bloei was, toen Truusje de volgende morgen wakker werd, sprak ze hem heel verontwaardigd toe: „Je bent een stoute roos, hoor, je had niet mogen uitkomen eer ik wakker was! Maar als je nu maar zorgt, dat je nog rozen hebt als moeder komt, ben ik weer goed op je, hoor!”

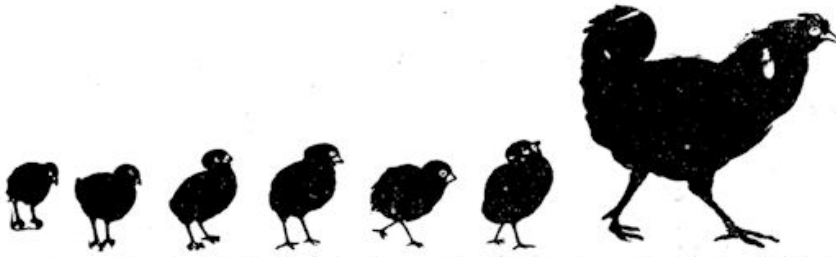
Aan 't ontbijt had Truusje 't nog steeds over haar rozestruik, en eindelijk zuchtte ze: „O, ik wou, dat ik moeder wat van mijn rozen kon sturen, moeder houdt zoveel van rozen,” en de tranen kwamen haar in de ogen.

„Gromoe, denkt u, dat mijn roos helemaal uitgebloeid zal zijn, eer moeder om me komt?”

„Je Moeder! Komt die?” Truida ontroerde hier zó van, dat haar stem bijna teleurgesteld klonk, en Truusje, met haar liefhebbend hartje en fijn gevoel merkte het op en 't wondde haar. Het klonk alsof gromoe niet naar moeder verlangde; en haar kin beefde en haar ogen vulden zich, want ze verlangde zo vreselijk naar moeder, en ieder ander moest ook naar haar verlangen, dacht ze. Haar grootvader zag de bevende lipjes en de met tranen gevulde ogen, en begreep, wat 't kind voelde. „'t Kan zijn, dat de roos is uitgebloeid,” zei hij opgewekt, „voor een tijdje tenminste, maar we zullen zorgen bloemen van 't een of ander soort voor moeder te hebben, wanneer ze ook komt. Jij en ik m'n meiske, zullen dat samen doen, hè?”

Truusje keek dankbaar tot hem op, en de tranen veranderden in glimlachjes. De gedachte om met grootvader bloemen voor moeder te kweken, leek haar heerlijk, 't was alsof dat moeder dichterbij bracht; want hoewel grova en gromoe erg lief waren, verlangde ze toch zo heel, heel erg naar haar. Ze wou, dat ze ook de tuin kon zien en het huis, en het poesje, en dat ze een ei kon krijgen aan 't ontbijt, en suiker in haar thee, en lekkere boter op haar brood. Toen, temidden van deze overdenkingen, trok iets dat gromoe zei haar aandacht en verdreef voor 't ogenblik alle andere gedachten uit haar hoofd.

„Ik had gedacht, dat ik van middag maar

LECTUUR VOOR DE JEUGD

ONDER REDACTIE VAN C. VAN OPHEMERT

TRUUSJE'S GESCHIEDENIS

HOOFDSTUK I

Een brief komt

Jan Dalm was druk bezig in de keuken om het ontbijt klaar te maken, en terwijl hij bij de tafel stond en op 't punt was brood te gaan snijden, zwierf zijn blik naar de zonnige tuin, waar het eerste lentegroen zich begon te vertonen.

Maar eer hij tijd had, om iets in de tuin goed op te nemen, werd zijn aandacht getrokken door het zien van den postbode, Daan Meder, die bij het hek stond en dat niet goed open kon krijgen. Jan legde brood en mes neer en haastte zich om 't hekje voor Daan open te maken.

„Lekker weertje, hè Jan! Ben je niet naar je werk vanmorgen!” vroeg Daan verbaasd.

Jan schudde langzaam z'n hoofd. „Neen, m'n vrouw is niet goed, ze heeft de hele nacht liggen tobben met maagpijn. Nu voelt ze zich wel wat beter, maar ik bleef thuis om voor haar ontbijt te zorgen en de boel een beetje aan kant te maken.”

„Nou, ik hoop voor d'r, dat ze gauw weer opknapt, 't is zonde om in bed te moeten liggen op zo'n prachtige morgen. Maar kijk 's Jan, ik heb twee brieven voor je.”

„Allebei voor mij!” zei Jan verbaasd. „Ik geloof niet, dat ik nog ooit van m'n leven er twee tegelijk heb gehad.”

Daan lachte. „'k Geloof 't graag, als iedereen zo weinig brieven kreeg als jij, zouden wij postbode's ons baantje wel aan kant kunnen doen. Nou, ik moet verder, ajuusjes.”

„Een is 'n prijscourant van zaad,” mompelde Jan bij zichzelf, terwijl hij in huis terug keerde. „Maar wie zou de andere gestuurd hebben? Hij — hij kan toch niet van — van haar zijn,” bedacht hij zich plotseling.

Jan ging in de grote stoel bij 't raam zitten en draaide de enveloppe om en om, maar het gevlekte poststempel zeide hem niets. Het duurde enige ogenblikken eer hij de moed kon vinden, de brief te openen, want in zijn hart was hij er zeker van, van wie hij kwam, en toen hij eindelijk de enveloppe openscheurde beefde z'n hand zo, en was hij zo van streek, dat hij de brief bijna niet lezen of de betekenis er van in zich opnemen kon. De brief luidde als volgt:

„Lieve vader en moeder, ik hoop, dat u niet zult weigeren een brief van mij te openen en dat u zult trachten mij te vergeven voor alles wat er gebeurd is en voor wat ik op 't punt sta te gaan doen. Ik hoop, dat u de brief hebt gekregen, waarin ik u schreef, dat ik met Henk Bolk getrouwd was. Een tijdlang ben ik gelukkig geweest, maar nu heeft Henk al bijna een jaar geen werk gehad, we hebben alles wat we bezaten moeten verkopen, en hebben meer dan eens honger geleden. Eindelijk heeft nu Henk een aanbod voor een goed baantje bij een garage. Maar we moeten er boven wonen en kinderen zijn niet toegestaan. Als we er niet zo wanhopig aan toe waren, zouden we nog op iets anders gewacht hebben, want wat 't mij kost om van Truusje te scheiden is met geen pen te beschrijven, maar het moet, en nu vader

eens naar Zeist moest gaan om wat boodschappen te doen," merkte ze tegen grova op, „want het kind moet zo gauw mogelijk wat kleren hebben, en ik moest haar, dunkt mij, maar meenemen, hoewel ze er eigenlijk niet op gekleed is, haar hoed en schoenen zijn zó versleten, maar voor 't passen is 't beter, dat ik haar bij me heb."

„Kom, zó erg ziet ze er niet uit," antwoordde grova, „en als ze maar tegen ze glimlacht, zullen de mensen niet op haar hoed of schoenen letten."

Gromoe was hier niet zó zeker van. Ze vond het niets prettig om met zo'n armoedig gekleed kleindochtertje te komen, in de winkels waar men haar goed kende. Maar ja, daar was nu eenmaal niets aan te doen en zo werd dus besloten, dat Truusje en gromoe met de tram van half drie naar Zeist zouden gaan.

Wat een wondervolle middag was dat voor Truusje!

In Zeist aangekomen nam gromoe Truusje eerst mee naar een winkel, waar ze gemaakt onder- en bovengoed verkochten. In de winkel liep gromoe door tot heel achterin, waar een wat oudere vrouw achter de toonbank stond, bezig lint op te rollen. Zij was de vrouw van den winkelier en een goede bekende van gromoe.

„Wel, wel, juffrouw Dalm," zei ze opgewekt, „wat hebben we u in lang niet gezien. Ik hoop toch, dat u 't goed maakt? En wie is die kleine meid? Uw kleindochtertje toch niet?"

„Ja — ze is Elsje's dochttertje," antwoordde juffrouw Dalm, terwijl een flauw blosje haar wangen kleurde. „Ze komt voor een hele tijd bij ons."

„Nu, de buitenlucht zal haar goed doen. Ze is erg mager."

„Ja, dat wel, maar ze ziet er toch gezond uit en we zullen haar wel gauw opkweken."

„Nu, dat is u wel toevertrouwd. Maar waar kan ik u vandaag aan helpen?"

„O, ik heb heel wat nodig," antwoordde juffrouw Dalm. „Truusje moet van top tot tenen in de kleren gestoken. We moesten maar eens beginnen met haar jurken aan te passen."

„We hebben juist een nieuwe zending gekregen," zei de winkelierster, „dus dat treft mooi." Al pratende had ze gromoe en Truusje naar een paskamertje meegenomen. Na ze even alleen gelaten te hebben kwam ze met een armvol jurken terug.

Truusje's ogen openden zich al wijder en wijder. En toen gromoe na enig passen, drie jurken uitkoos, een van donkerblauwe stof, en twee van gebloemd katoen, kende haar verbazing geen grenzen. Ze herinnerde zich niet, dat ze ooit een echt nieuwe jurk had gehad, altijd een, uit iets ouds van moeder gemaakt en nu drie tegelijk! Na de jurken werden er mantels gepast en kreeg Truusje een leuk blauw jekkertje en een loden regenmanteltje, „dan had ze voor alle weer wat," zei gromoe. „En", vervolgde zij, „nu moet ik nog wat ondergoed voor haar hebben." Ze verlieten nu het paskamertje en juffrouw Bins, de eigenares van de winkel, ging met haar naar de afdeling witte goederen. „Ik zal juffrouw Dalm zelf wel even helpen," zei ze tegen de juffrouw die achter de toonbank stond. Dat vond gromoe prettig, ten eerste omdat ze juffrouw Bins goed kende en dan ook omdat ze merkte, dat die schik in Truusje had. Er kwam nu van allerlei ondergoed op de toonbank, camisooltjes, directoirtjes, onderjurkjes, in één woord van alles wat de kleine meid nodig had, en gromoe bestelde van alles drie stuks. Truusje was sprakeloos van verrukking en verbazing. „En nu moeten we verder," zei gromoe, „ze moet nog een hoed en schoenen hebben. „Maar eerst krijgt ze nog een presentje van me," zei juffrouw Bins, en gaf Truusje drie leuke zakdoekjes. Wat was ze daar blij mee! „O, dank u wel, juffrouw!" riep ze uit, „daar snuit ik alleen maar 's Zondags in." Toen moesten gromoe en juffrouw Bins en de winkeljuffrouw lachen, Truusje begreep niet waarom en daarop nam gromoe afscheid. Er werden nu nog schoenen en pantoffeltjes en een hoed voor Truusje gekocht en toen waren zij en gromoe zo moe van al dat passen en uitzoeken, dat ze er allebei bleek van zagen.

„Ik snak naar een kopje thee," zei gromoe, „en jij ook, denk ik. Dus weet je, wat we zullen doen, een eindje verder in de straat is een banketbakker, waar je ook thee kunt krijgen, daar gaan we een poosje zitten, eer we weer in de tram stappen."

Hè, wat rook het heerlijk in die winkel naar vers gebakken koekjes en andere lekkernijen! Achter de winkel was een kamer met tafeltjes en stoelen en daar ging gromoe met Truusje zitten en al gauw bracht een vriendelijke juffrouw een theeblad, waar behalve het theegerei, ook een bord

op stond met plakken cake en zandgebakjes. O, wat genoot Truusje, wat deed de warme thee haar goed en wat smulde ze van de cake en de gebakjes!

„Kon moeder me nu maar eens zien!” zuchtte ze ten slotte, wat zou 't heerlijk zijn, als zij hier ook was, en wat zou zij ook smullen!”

Truida wist niet goed, wat ze hier op antwoorden zou, en ze kreeg weer 'n brok in haar keel.

„Thuis hadden we 's middags bijna nooit thee, en nooit cake, nee nooit!” ging Truusje voort.

„Nu misschien komen we op een keer hier nog wel eens met moeder,” zei gromoe met voorgewende opgewektheid, hoewel ze niet dacht, dat dit ooit gebeuren zou.

„En grova ook?” vroeg Truusje.

„O, ja, grova ook, natuurlijk.” Maar haar grootmoeder merkte op, dat ze nooit enig verlangen toonde naar haar vader.

Toen de theepartij was afgelopen, betaalde gromoe, hield nog even een praatje met de juffrouw, die hen bediend had en toen gingen zij naar de dichtstbijzijnde halte van de tram, die er gelukkig juist aankwam. Aan hun laan gekomen stapten ze uit en liepen vlug in de vallende schemering op hun kleine woning aan, waar het licht al als een welkom hen uit het keukenraam tegenscheen en grootvader met het avondeten wachtte.

(Wordt vervolgd)

IN ZIJN VOETSTAPPEN

Robert liep door de sneeuw en nam heel grote stappen en voelde zich daar erg trots op. Toen hoorde hij achter zich klaagtonen. Bobbie, zijn kleine broertje, die hem gevolgd was, was in de diepe sneeuw gevallen.

„Wat is er? Waarom pas je niet op, dat je niet valt?” zei hij niet bepaald vriendelijk, terwijl hij de sneeuw van Bobbie afklopte.

„Je neemt zulke grote passen,” antwoordde Bobbie. „Ik liep in jouw stappen, en toen viel ik.”

Robert moest ineens denken aan wat hij op Zondagsschool eens gehoord had, over volgen in iemands voetstappen en hij zei: „Ik zal wat kortere stappen nemen als jij achter me wilt lopen, ik zal er goed om denken, Bobbie.”

Een paar oudere jongens kwamen bij hen

lopen. Zij begonnen ruwe woorden te gebruiken en Robert, die het leuk vond, dat zij zouden denken, dat hij dat even goed kon als zij, al was hij dan ook jonger, doorspekte zijn taal met wat ruwe woorden. Maar wat schrikte hij, toen hij even later, Bobbie ook woorden hoorde spreken, die hij nooit had mogen horen.

Robert wilde juist op Bobbie gaan brommen, toen hij ineens weer moest denken aan het volgen van voetstappen.

„Bobbie,” zei hij, „wij hadden die woorden niet moeten zeggen. Ik zal ze niet meer gebruiken en dan moet jij ook beloven, dat je 't nooit meer zult doen.”

„O, ik dacht er helemaal niet aan, dat je kleine broertje ook bij ons was,” zeide een van de oudere jongens erg beschaamd. „Maar we moesten ze eigenlijk geen van allen ooit gebruiken. Jij past goed op je kleine broer, hoor, Robert.”

„Och, zie je,” zei Robert, „wij die ouder en groter zijn moeten passen op hen, die zwakker en kleiner zijn.”

EEEN EN ANDER UIT HET LEVEN VAN MAARTEN LUTHER

„Indien niet overtuigd door de Heilige Schrift of door onwederlegbare redenen uit andere bronnen, kan ik niet herroepen. Naar concilies of den Paus kan ik mij niet richten, want zij hebben dikwijls gedwaald. Mijn geweten is gebonden aan Gods woord. God helpe mij! Ik kan niet anders. Hier sta ik; God helpe mij! Amen!”

Het is de gebeurtenis, die boven alle anderen staat, door moed en kracht, in het leven van Maarten Luther. Met onwankelbaar vertrouwen in den Koning der Koningen, staat de ketterse monnik alleen voor de keizerlijke rijksdag te Worms, zich kerende tegen de twee meest gezaghebbende autoriteiten op aarde — de Paus, beschouwd als de aardse vertegenwoordiger van den Heer des hemels, en den Keizer, den vertegenwoordiger van het Heilige Romeinsche Rijk.

In onze verbeelding zien we de indrukwekkende en ontzag-inboezemende vergadering in het Bisschoppelijke Paleis, waar de Keizer en de hoogste ambtsbekleeders van het rijk bijeen zijn. Wij voelen de ongetwijfelde voldoening van Luther's vijanden aan, die hem haten met al de bitterheid van haat, die godsdienstige vervolging kenmerkt; we zijn ons bewust van de

zenuwachtige angst van zijn vrienden, die zich de ernstige aard van deze crisis niet kunnen ontveinzen; en we keren ons tot de eenzame figuur van den onverschrokken hervormer — „sterk in de kracht, die God verleent”.

Het is een van de meest treffende tonelen in de beeldengalerij van vervlogen tijden, want Luther's weigering om te herroepen, wat hij geschreven had, opende het grote drama der moderne geschiedenis.

Met een dankbaar besef van alles wat vrijheid van godsdienst aan dezen moedigen monnik dankt, wil ik jullie een korte beschrijving geven van Luther's leven en werken.

Luther's kinder- en schooljaren

Maarten Luther werd geboren te Eisleben op de tiende November 1483. Hij ontving de naam Maarten, omdat hij geboren werd op de verjaardag van St. Maarten van Tours. Zijn familienaam Luther, die hetzelfde is als Rothar of Rothaire, betekent, iemand, die den gast eert.

Keizers en prinsen hebben die naam gedragen, en bewonderaars van den Hervormer hebben er een bewijs in gevonden, dat hij oorspronkelijk uit een edel geslacht stamde. Hijzelf maakte hier geen aanspraak op. „Ik ben een boerenzoon,” zei hij; „mijn vader, grootvader, en al mijn voorvaderen waren eenvoudige boeren.” Hij schaamde zich nooit over zijn boeren-afkomst, en aan zijn bekendheid met het leven van de Duitse volksklasse dankte hij niet weinig van zijn invloed als prediker en schrijver.

Zijn vader, Johannes, was mijnwerker, en stamde uit het dorp Mohra, bij Eisenach in Thüringen. Zijn moeder Margaretha Lindemann, was geboren te Neustadt, in het Bisdome van Würtzburg. Zij waren vlijtige, godvrezende mensen. Johannes of Hans Luther was een eerlijk en buitengewoon verstandig man.

Hoewel een eenvoudig mijnwerker, hield hij bijzonder veel van boeken, en had de eerbied voor kennis, die dikwijls gevonden wordt bij de meer ontwikkelden van de Duitse boerenstand.

Hans en zijn vrouw waren beiden voor een zeer strenge opvoeding, en de jonge Maarten werd thuis met zo grote gestrengheid behandeld, dat hij voortdurend in angst voor straf leefde. In zijn latere jaren

sprak hij dikwijls met afkeuring over de gestrenge behandeling, die hij in zijn jeugd ondervond. Hij gaf echter grif toe, dat zijn ouders met goede bedoeling handelden, maar misleid werden door de verkeerde beginselen, die destijds op opvoedingsgebied heersten. Hij behield echter zijn ganse leven een grote liefde voor hen, en als hij een huwelijk voor de Protestanten in Duitsland moest inzegenen, bewaarde hij de gedachtenis aan hun eenvoudige namen in de vraag: „Hans, wil gij Gretha nemen?”

Niet lang na de geboorte van hun eerste kind, verhuisden Maarten's ouders van Eisleben naar Mansfeld, en in Mansfeld ontving de toekomstige hervormer zijn eerste levensindrukken. Hij werd naar school gezonden, en werd onderwezen in de gebruikelijke leervakken. Hij leerde de Catechismus, de Tien Geboden, de Apostolische Geloofsbelijdenis en het Onze Vader. — Hij kreeg ook onderwijs in de Latijnse taalkunde. Maar de tucht op school kende geen barmhartigheid, en hier, even goed als thuis, leefde hij in voortdurende angst voor de roe. Geen wonder, dat iemand, die op dergelijke wijze werd opgevoed, moeite had te geloven in een liefdevol regeerder van het Heelal, waar hij ondervond, dat allen, die op aarde gezag moesten uitoefenen, zoo onbarmhartig waren voor hen, die onder hen stonden.

Van Luther's godsdienstige gevoelens in zijn jongensjaren weten wij weinig, de kerkelijke processie's maakten veel indruk op zijn gevoelige verbeelding, en hij ging af en toe luisteren naar de preken, die gepredikt werden in de grote kerk der stad en die vernoemd was naar St. George, die de draak versloeg. Maar hij schijnt niet veel gehoord te hebben, dat geschikt was om zijn hart tot God te trekken. Als hij ten minste spreekt van de predikers, naar wie hij in zijn jeugd luisterde, zegt hij, dat zij meer spraken over het hellevuur, dan dat zij de tijdingen van grote vreugde verkondigden, alsook, dat zij den Heiland herschiepen in een vreselijken Rechter, die de mensen zou veroordelen naar hun verdienste.

Toen Maarten veertien jaar oud was, werd hij naar Maagdenburg gezonden om daar de school te bezoeken. Naderhand ging hij naar Eisenach met hetzelfde doel, want de omstandigheden van Hans Luther hadden zich verbeterd, en hij had besloten, dat zijn zoon zou studeren. Maar het leven